

Energimyndighetens titel på projektet – svenska Kvinnor och män i den förtätade staden	
Energimyndighetens titel på projektet – engelska Understanding the compact city from a gender perspective	
Universitet/högskola/företag Göteborgs universitet	Avdelning/institution Avdelningen för Kulturgeografi, Inst. för Ekonomi och Samhälle
Adress Box 625, 405 30 Göteborg	
Namn på projektledare Ana Gil Solá	
Namn på ev övriga projektdeltagare Eva Thulin, Bertil Vilhelmson	
Nyckelord: 5-7 st Förtätning; Genus; Hållbar tillgänglighet; Jämställdhet; Livsprojekt; Närhet	

Förord

Detta forskningsprojekt finansieras av Energimyndigheten. Projektledare har varit docent Ana Gil Solá, och övriga projektmedlemmar var professor Eva Thulin och professor Bertil Vilhelmson. Samtliga är aktiva vid Avdelningen för kulturgeografi, Göteborgs universitet. Projektet pågick under perioden november 2019 - december 2023, med en finansiering på 3,1 miljoner SEK.

Projektet har haft en referensgrupp som har gett värdefull återkoppling och stöd vid två mötestillfällen. Gruppen har bestått av: Christian Resebo (enhetschef på fastighets- och gatukontoret, Malmö stad), Sandra Trzil (projektledare vid Stadsbyggnadsförvaltningen, Göteborgs stad), Malin Sunnemar (Projektledare social hållbarhet på Exploateringsförvaltningen, Göteborgs stad), Lisa Ström (regionplanerare, GR), Pernilla Lindström (översiktsplanerare vid Stadsbyggnadsförvaltningen, Eskilstuna Kommun), Lena Smiftelt (VD och forskningschef på Trivector Traffic), Charlotta Faith-Ell (lektor vid Mittuniversitetet), samt Malin Henriksson (forskare vid VTI).

Projektet har även haft stöd av Mobilitetsgruppen, som är en forskargrupp vid projektmedlemmarnas institution (se [Mobility research group | University of Gothenburg \(gu.se\)](https://mobilityresearchgroup.gu.se)). Akademiska artiklar och flera av de populärvetenskapliga texterna har konstruktivt diskuterats med gruppen.

Vid framtagande av diskussionsmaterial utifrån projektets samlade resultat har den övergripande idén om ett workshopunderlag – inklusive projektsidans innehåll, visualisering och diskussionsfrågor – diskuterats med två planerare som gett

värdefull återkoppling. Dessa är Lisa Ström (regionplanerare vid GR, även medlem i referensgruppen) samt Mattias Tell (trafikplanerare på Tyréns).

Forskningsprojektet har tematiskt delvis överlappat med andra forskningsprojekt där vi har varit aktiva under delar av projektiden. Dessa samarbeten har bidragit till att utveckla projektet, bland annat gällande insamling av data, forskningsdesign och tolkning av resultat. Kollegor har då varit Louise Brundin (doktorand vid Avdelningen för kulturgeografi, Göteborgs universitet), Ellen Lagrell (doktorand vid Avdelningen för kulturgeografi, Göteborgs universitet), samt Lena Levin (docent och forskningsledare, VTI).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Summary	4
Inledning/Bakgrund	5
Genomförande	5
Resultat	7
Diskussion.....	8
Publikationslista.....	10
Referenser, källor.....	13
Bilagor	13

Sammanfattning

Förtätning, närhet och blandstad är ledord inom urban planering i Sverige. Strategierna syftar till miljömässig hållbarhet då ökad närhet möjliggör resor som kan utföras med gång, cykel och kollektivtrafik. Förtätade städer förväntas då leda till minskad energianvändning och koldioxidutsläpp. Men en viktig fråga rör även den sociala hållbarheten – vem som kan använda närliggande verksamheter, under vilka förutsättningar och hur ett lokalt liv kan understödjas. Projektet undersöker frågan från ett genusperspektiv och inbegriper en enkätundersökning och två intervjustudier.

En övergripande slutsats är att förtätning måste ske med stor försiktighet och med hänsyn till existerande sociala, fysiska och naturmässiga miljöer. Detta för att människor ska vilja och kunna använda önskade aktiviteter och platser i sin närmiljö. Inte minst gånginfrastrukturens utformning har stor betydelse. När bostadsområden förtätas med bostäder, service, och handel – med det uttalade syftet att reducera behovet av långa resor med bil och stimulera förflyttningar till fots och med cykel – kan värden som fyller viktiga livsprojekt i vardagen riskeras. Det gäller t.ex. platser för vardagligt umgänge, för fritidsaktiviteter och grönområden som ger kontakt med naturen. Det gäller inte minst lågmobila gruppers behov av en nära tillgänglighet.

I enkätstudien undersöker vi hur kvinnor och män som bor i områden av varierande täthetsgrad använder närliggande utbud. Undersökningen genomfördes i relativt tätbebyggda områden av Göteborg, Mölndal och Uddevalla och analyserar hur täthetsgrad, socioekonomiska faktorer och attityder påverkar kvinnors och mäns val av aktivitetslokalisering, liksom motiv för olika val. I fokus står två aktiviteter: livsmedelsinköp och fritidsaktiviteter. Resultaten visar att betydelsen av kön och täthet skiftar. Val av livsmedelsbutik påverkas av kön i begränsad utsträckning. Till exempel påverkas avstånd till butiken av liknande faktorer, faktiska val motiveras på liknande sätt, och ökad täthet främjar användning av närliggande alternativ bland både kvinnor och män. Dock finns tydliga skillnader mellan könen när det kommer till val av fritidsaktivitet. Bland annat ägnar sig män åt sina reguljära fritidsaktiviteter längre bort från hemmet än vad kvinnor gör, och de anger mer sällan tidsbrist och tillgång till färdväg till sitt val av aktivitet.

I vår ena intervjustudie undersöker vi hur närområdet integreras i människors vardag och rutiner. Studien bygger på 20 djupintervjuer genomförda i två områden i Göteborg. Resultatet visar att människor samtidigt strävar efter olika överordnade mål i vardagen – så kallade *livsprojekt* – och att närområde påverkar hur dessa mål kan uppnås. Vi hittar fem livsprojekt kopplade till närområdet, att ha 1) ett smidigt vardagsliv; 2) ett självständigt vardagsliv; 3) förankring och hemmahörande; 4) ett miljömässigt hållbart vardagsliv, och 5) okomplicerad rekreation och vardagsmotion. Användningen av närområdet är till viss del genuspräglad. Att promenera har flera funktioner och är en viktig del av närområdets livsprojekt.

I vår andra intervjustudie undersöker vi hur aktiva äldre använder och värderar sina grannskap när det gäller att bidra till hälsa och välbefinnande. Med utgångspunkt i djupintervjuer med 22 aktiva äldre vuxna boende i urbana områden, undersöker vi individens interaktion med sin närmiljö. Resultaten visar att grannskap uppfattas som mångbottnade,

dynamiska platser för aktivitet som möjliggör fysisk aktivitet och samhörighet, hjälper till att planera det dagliga livet och underlättar spontan social interaktion. För många, särskilt kvinnor, är de platser där man självständigt kan tillgodose vardagliga behov genom att ha affärer, vårdcentraler, bibliotek, grönområden etc. inom gångavstånd.

Summary

Densification and mixed land-use are leading concepts in Swedish spatial planning. The strategies aim for environmental sustainability since increased proximity is believed to promote shifts to sustainable modes of transport. Consequently, densified cities are expected to reduce energy consumption and emissions. Important is, however, to understand what groups are most inclined to use nearby activities, and under what conditions. The project investigates this question from a gender perspective, combining survey data and in-depth interviews.

One conclusion is that densification must be done with great care and consideration for existing social and physical environments in order for people to want and be able to use the desired activities and places in their immediate environment. Not least the design of the walking infrastructure is of great importance. When residential areas are densified with housing, services, and commerce – with the purpose of reducing the need for long journeys by car and stimulating movement on foot and by bicycle – values that fill important life projects in everyday life can be at risk. This applies, for example, to places for everyday socializing, leisure activities and contact with nature. This applies not least to the needs of low-mobile groups.

In a survey study we examine how women and men use nearby amenities in urban environments varying in amenity concentration. We use survey data from cities in western Sweden to analyse how amenity density, socioeconomic factors, and attitudinal factors affect women's and men's choices of activity location, and to explore the motives underlying these choices. We consider two activities: grocery shopping and leisure activities. Results indicate that the roles of gender and density vary. The choice of regular grocery store appears gendered to only a limited extent. For instance, distances are affected by similar factors, actual choice is motivated by similar reasons, and density promotes proximate use among both groups. However, distinct gender differences are found in chosen leisure activities. Among other things, men engage in regular leisure activities farther from home than women do, and men more seldom cite time-constraint and mode-access reasons for their choice of leisure activity location.

In our first interview study we examine how local areas are integrated in everyday life and routines, highlighting people's diverse goals for using the neighbourhood, with special attention to gender. The study comprises 20 in-depth interviews conducted in two areas of Gothenburg, Sweden. Results indicate that while individuals simultaneously strive for different goals in everyday life – so called *life projects* – their local area influences the achieving of several of these goals. The neighbourhood affects five typical life projects by: 1) making everyday life run smoothly; 2) enabling independence in everyday mobility and activity; 3) making people feel at home and rooted; 4) allowing environmentally friendly living; and 5) facilitating convenient recreation and exercise. The use of the local area is

somewhat gendered. Walking has various functions and is central to life projects anchored in the local area.

In our second interview study we explore how active older people use and value their neighbourhoods to support health and wellbeing. The study comprises in-depth interviews with 22 active urban older adults. Examining individuals' interaction with their proximate environment, results show that neighbourhoods are perceived as multilayered, dynamic places of activity, enabling physical activity and togetherness, helping schedule daily life, and facilitating spontaneous social interaction. For many, particularly women, they are places for independently fulfilling everyday needs by having shops, healthcare centres, libraries, etc., within walking distance.

Inledning/Bakgrund

Förtätning och verksamhetsblandning är vägledande begrepp i dagens svenska stadsplanering. Strategier såsom 15-minutersstaden (se exempelvis Moreno m.fl., 2021), betonar närhetens och grannskapets roll i människors vardagsliv för att nå miljömässig och social hållbarhet. Att ha nära till önskade utbud av butiker, service, fritidsaktiviteter, kultur och nöjen förväntas göra stadsdelar socialt livaktiga och attraktiva att bo och vistas i. Ökad närhet ska också främja omställningen till en hållbar mobilitet, stimulera förflyttningar till fots och med cykel, och därigenom minska transporterens belastning på miljö och klimat. Men tanken om närhetens roll för var vardagslivet utspelar sig är varken okontroversiell eller oproblematiserad. Människor väljer ofta andra alternativ för en specifik aktivitet än det som ligger närmast dem (Haugen et al., 2012). Ser man bakåt i tiden var det den framväxande bilismen i synergi med moderniseringen av samhället i övrigt som upplöste 1900-talets livaktiga stadsdelar och eroderade funktionalismens grannskapsideal. I allt större omfattning kunde människor välja (och efterhand också tvingas) att söka alternativ för arbete, service och fritid lokaliserade längre bort, utanför närområdets gränser. Av ABC-stadsdelarnas utopi blev det bara bostäderna kvar. När närhetsprincipen nu återupprättas i den samtida stadsplaneringen blir det viktigt att fundera på för vem och för vilka aktiviteter den nära staden byggs och återuppträffas, och vilken roll som närområdet spelar i människors liv.

I detta forskningsprojekt undersöker vi vilken utsträckning och i vilka situationer kvinnor och män efterfrågar och drar nytta av sitt närområde och dess aktiviteter. Forskningsfrågan är viktig om förväntningar på förtätningens positiva sociala och miljömässiga konsekvenser ska kunna förverkligas, inte minst med tanke på bilismens livsstilsformande och strukturomdanande krafter.

Genomförande

Inom projektets tre delstudier undersöks frågan om närhetens och grannskapets faktiska betydelse i människors vardag med olika metoder och i olika geografiska

miljöer, men alla i eller kring staden Göteborg. Gemensamt för delstudierna är vår vilja att belysa hur närområden används (och inte används) och ger mening i människors vardag. Det handlar särskilt om vilka nära aktiviteter och kvaliteter som är betydelsefulla och som faktiskt efterfrågas, och hur dessa infogas i människors överordnade strävanden i livet. I våra analyser uppmärksammar vi särskilt betydelsen av kön, åldrande och livssituation.

Statistisk undersökning. För att få en bredare bild av skillnader och likheter i kvinnors och mäns utnyttjande av närliggande utbud och aktiviteter användes en nyligen sammanställd databas. Denna innehöll enkätsvar från ett urval boende i stadsdelar med olika grader av bebyggelse- och verksamhetstäthet i Göteborg, Mölndal och Uddevalla. 1 250 personer besvarade enkäten. Enkätstudien rör en varierad urban geografisk kontext, dock avgränsas den till relativt täta områden med nära utbud (minst 20 anläggningar för service och handel inom en kilometer från individens bostad, exempelvis livsmedelsbutik, detaljhandel, apotek, restaurang, förskola, vårdcentral). Med hjälp av databasen analyserade vi hur närområdets täthetsgrad samt de boendes socioekonomiska förutsättningar och attityder påverkar var kvinnor och män utför olika aktiviteter i vardagen, samt utforskar motiven bakom dessa val. Fokus låg specifikt på två aktiviteter som spelar olika roller i människors liv: att handla livsmedel och att delta i fritidsaktiviteter. Inte minst präglas de av skilda tidsrumsliga frihetsgrader när det gäller var och när aktiviteterna kan utföras. Delstudien genomfördes Ana Gil Solá och Bertil Vilhelmson.

Intervjuundersökning 1. Vår första intervjustudie byggde på tjugo djupintervjuer med kvinnor och män boende i stadsdelarna Kvillebäcken och Västra Frölunda i Göteborg. Båda stadsdelarna kännetecknas av ett stort utbud av närliggande service och handel, men skiljer sig åt vad gäller bebyggelsekaraktär och stadsmässighet, liksom invånarnas socioekonomiska förutsättningar. Detta medför heterogenitet i urvalet, något vi eftersträvade. I studien undersökte vi specifikt hur, när och varför de boende använde och rörde sig i grannskapet. Konkret handlade det om under vilka förutsättningar och i vilka livssituationer det lokala utbudet, verksamheterna och miljöerna upplevdes som värdefulla och ”duger”. Delstudien genomfördes av Ana Gil Solá, Eva Thulin, Bertil Vilhelmson, och Louise Brundin.

Intervjuundersökning 2. I en andra studie intervjuades tjugotvå aktiva seniorer boende i Göteborg, det vill säga personer som fortfarande lever aktiva och självständiga liv och som är förhållandevis opåverkade av ohälsa och funktionshinder. Ofta är detta resursstarka äldre som kommit att befolka de nyligen förtätade stadsdelarna i städernas centrala delar. Många har också tid och resurser att röra sig geografiskt i vardagen varför det inte är helt självklart vad närområdet egentligen betyder i deras liv. Mot denna bakgrund undersökte vi om och hur aktiv äldre använder och värderar närområdet som plats att leva ett aktivt liv som främjar hälsa

och välbefinnande långt upp i åldrarna. Delstudien genomfördes parallellt med intervjuundersökningen ovan och inkluderade Eva Thulin och Bertil Vilhelmson, med stöd av Ana Gil Solá.

Resultat

Enkätstudiens resultaten visar att betydelsen av kön och täthet skiftar beroende på verksamhet och aktivitet. Val av livsmedelsbutik påverkas av kön i begränsad utsträckning: i en jämförelse mellan kvinnor och män ligger den livsmedelsbutik som oftast besöks inom liknande avstånd, avstånden påverkas av liknande socioekonomiska och attitydmässiga faktorer, och det faktiska valet motiveras med liknande skäl. Bostadsområdets generella utbudstäthet främjar användning av närliggande livsmedelsbutik – både bland kvinnor och män. Faktorer som vanemässig bilkörning, att vara utrikes född och att bo i hus bidrar till att både kvinnor och män väljer livsmedelsbutiker längre bort från hemmet. För kvinnor är miljöhänsyn förknippat med minskade avstånd till livsmedelsbutiker, medan tidspress i vardagen är förknippat med större avstånd. Däremot finns tydliga skillnader mellan kvinnor och män när det gäller den oftast genomförda fritidsaktiviteten: män ägnar sig åt fritidsaktiviteter längre bort från hemmet än vad kvinnor gör, och kvinnors val påverkas av täthet medan ingen sådan koppling finns bland män. Män anger mer sällan tidsbrist och tillgång till transportmedel som skäl till sitt faktiska val av fritidsaktivitet. Utifrån dessa resultat drar vi slutsatsen att närhet är viktigt för både kvinnor och män, men att närhetens roll varierar med aktivitet och kön, vilket speglar det dynamiska sambandet mellan närhet, aktivitetens kvaliteter och individuella värderingar och förutsättningar. Vi drar slutsatsen att svenska kvinnor i högre grad än män upplever begränsningar när det gäller tillgång till staden. Politik och planering för att främja närhet bör ta hänsyn till dels människors genuspräglade vardag, och dels heterogeniteten bland kvinnor och män när det gäller behov, önskemål om och begränsningar för det lokala livet.

Intervjustudien med fokus på hur närområdet integreras i människors vardag och rutiner visar att närområdets egenskaper, verksamheter och aktiviteter har många olika betydelser i människors liv, och är integrerade i olika och delvis sammanvävda *livsprojekt* – det vill säga överordnade mål som människor strävar efter i vardagen. Studien tydliggör fem livsprojekt där närheten och det lokala grannskapet har en särskilt avgörande betydelse för många. Det handlar om strävan efter ett smidigt och flexibelt vardagsliv, att kunna leva ett självständigt liv, om hemmahörande och att vara socialt förankrad, att kunna leva ett miljömässigt hållbart vardagsliv, samt att ha okomplicerad rekreation och vardagsmotion. Närhetens betydelse för dessa livsprojekt varierar från individ till individ och beror bland annat på kön samt vilken familjesituation och fas i livet man befinner sig i. Användningen av närområdet är till viss del genuspräglat, främst kopplat till

kvinnors mer omfattande omsorgsansvar och mindre frekventa bilanvändning. Att promenera har flera funktioner och är en viktig del av närområdet olika livsprojekt. För att granskning ska kunna bidra till dessa livsprojekt måste förtätning ske med stor försiktighet och hänsyn till sociala och fysiska miljöer, liksom gånginfrastruktur.

Intervjustudien med fokus på äldres användning av närområdet visar hur granskning uppfattas som mångbottnade och dynamiskt föränderliga. Granskningen möjliggör både fysisk aktivitet och samhörighet, hjälper till att planera det dagliga livet och skapa rutiner, underlätta spontan social interaktion, och uppleva natur och grönska. För många äldre, särskilt kvinnor, är närområdets utbud inte en begränsande faktor utan något som gör det möjligt att fortsätta leva ett självständigt liv. Detta genom att affärer, vårdcentraler, bibliotek, kultur och grönområden, med mera, finns inom gångavstånd.

Diskussion

Våra resultat visar att de utbud som finns i människors närområden har stor vikt för hur långt man väljer att resa för olika aktiviteter. Närhet spelar roll, även om den skiftar mellan aktiviteter och beroende på individers olika förutsättningar och önskemål. Dock är även *aktiviteternas och platsens kvalitéer* helt avgörande för valet av närliggande utbud. Det betyder att förtätning som planeringsstrategi behöver ta hänsyn till mycket mer än utlokalisering av byggnader, bostäder och verksamheter för att lyckas begränsa människors resande – i synnerhet resurskrävande bilresor och medföljande klimatpåverkan. När planering och politik av sociala, ekologiska och stadsmiljömässiga skäl yrkar för ökad närhet, förtätning, och 15-minutersstäder som medel för att öka attraktiviteten i det lokala livet, behöver hänsyn tas till närområdets betydelse i människors vardagsliv. Kunskap behöver utvecklas om hur människor erfar och använder närområdet i sin vardag, om de nära aktiviteternas och platsernas många olika kvaliteter, och om människors skiftande önskemål och avvägningar för att besluta om närområdet räcker till för att uppfylla olika prioriterade mål i livet.

Våra studier visar att närområdet är en mångdimensionell plats där olika livsprojekt utspelar sig parallellt. Platsen innehåller flera lager av sammanflätade nyttor snarare än separata funktioner att använda för enskilda ärenden och isolerade syften. Till exempel motiveras respondenternas regelbundna promenader i närområdet av behov kopplade till motion, rekreation, hushållsärenden, upplevelse av natur och grönska, och social kontakt. Utifrån en tidsgeografisk förståelse ses närområdet då som en varierad tillvaroväv präglad av höggradig samrumslighet och samtidighet (Hägerstrand, 2009). Det är en erfarenhet i linje med synen på stadsdelar som komplexa platser som genomsyras av varierande funktioner, känslor och betydelser kopplade till platsens specifika tidsmässiga, sociala och rumsliga sammanhang

(Drozdzewski och Webster, 2021). Detta är ett kritiskt synsätt som kontrasterar ett konventionellt planerings- och forskningsperspektiv som ser platser och grannskap som statiska behållare av separata funktioner och lokaliseringar som är mer eller mindre tillgängliga från hemmet och som alstrar förflyttningar och transporter. Våra resultat förmedlar därför ett budskap till planeringen att införliva en syn på platser och grannskap som mångdimensionella.

Avstånd och skala spelar en tydlig roll för hur olika livsprojektet kan uppfyllas, men alla livsprojekt bistås inte av närområdet. Givet aktuella planeringsstrategier för urban förtätning ser vi en risk i denna spänning. I retorisk strävan att genom förtätning underlätta för hållbart resande – bland annat till aktiviteter som ligger bortom närområdet – kan kvaliteter försämrats som är viktiga för människors lokala livsprojekt. Ett ofta diskuterat exempel är när grönområden byggs bort eller knapras i kanten vid anläggning av nya bostadskvarter. Andra risker som lyfts av våra respondenter är påverkan på platsidentitet och känsla, att förnyelse kan bana väg för gentrifiering (det vill säga ökade bostadspriser vilket ofta innebär att grupper med lägre inkomster tvingas flytta), att lugna miljöer för rekreation och social samvaro går förlorade, samt att trygga förflyttningar hotas på grund av en ökad trafik i området. Risken är att planeringen, när målkonflikter uppstår, nedtonar betydelsen av aspekter som är viktiga för de lokala livsprojekten men som är svåra att värdera i ekonomiska termer. Viktigt att beakta är då att utsatta grupper ofta är mer beroende av närområdet för sina livsprojekt samtidigt som det långa resandet med bil i högre omfattning görs av mer resursstarka grupper. Ovarsam förtätning kan med andra ord leda till att högmobila gruppers klimatpåverkan potentiellt (men ingalunda givet) begränsas på bekostnad av lågmobila gruppers förutsättningar för att uppfylla viktiga livsprojekt i vardagen. Stadsförnyelse och förtätning bör istället ske med omsorg för de lokala livsprojekt som platser i dess nuvarande form understödjer. Här ser vi en möjlighet i att kommuner inom ramarna för olika förtättningsprojekt passar på att även ställa krav på åtgärder som bidrar positivt till lokalt liv i området: stärkande av attraktiva miljöer, trivsamma och trygga gång- och cykelstråk, samt gröna ytor och utrymmen för social samvaro.

Våra studier visar också att närhetens roll för människors livsprojekt och vardagsliv är genuspräglad. Enkätstudien visar att kvinnor, i högre grad än män, upplever begränsningar när det gäller tillträdet till staden, inte minst när det gäller fritidsaktiviteter. Men även inställningen till klimatpåverkande transporter skiljer sig mellan könen. Här finns givetvis skillnader inom grupperna kvinnor och män – exempelvis verkar genus ha tydligare påverkan bland intervjustudiernas äldre respondenter – men överlag ser vi att kvinnor tenderar att dra större nytta av att aktiviteter som ligger nära bostaden. Dessa resultat väcker frågor kring närhetens roll för andra grupper, såsom utifrån ekonomiska förutsättningar eller geografisk kontext, liksom om intersektioner mellan kön, ålder och socio-ekonomi. Politik och

planering för att främja jämställdhet gör rätt i att stärka lokala grannskap och främja närhet, men bör samtidigt noga beakta vilka aspekter av närhetens utformning och förtätning som faktiskt gynnar kvinnor (alternativt män) som grupp. En trygg och god framkomlighet med gång och cykel är en viktig aspekt att prioritera för att tillmötesgå kvinnors behov och önskemål.

Avslutningsvis ser vi ett behov av att vidare undersöka målkonflikter som uppstår när konkurrensen om mark ökar, och på vems villkor förtätning och verksamhetsblandning äger rum. För vem planeras och utformas framtidens grannskap i olika delar av staden: för dem som redan utnyttjar de nära utbudet och lever mer lokala liv, eller för dem som inte gör det och förväntas skifta från ett mobilt till ett mer lokalt liv?

Publikationslista

Vetenskapliga artiklar, publicerade:

Gil Solá, A., & Vilhelmson, B. (2022). To choose, or not to choose, a nearby activity option: Understanding the gendered role of proximity in urban settings. *Journal of Transport Geography*, 99, 1–12. <https://doi.org/10.1016/j.jtrangeo.2022.103301>

Detta är en statistisk studie som undersöker genuspräglade förhållanden, attityder och motiv bakom användning av närmiljön i stadsmiljöer av varierande täthet. Analysen avgränsas till två specifika aktiviteter: livsmedelsinköp och fritidsaktiviteter. Studiens resultat visar att betydelsen av genus och täthet i bostadsområdet spelar olika roll beroende på vilken aktivitet som analyseras.

Lagrell, E., & Gil Sola, A. (2021). Car Use of the Carless in Sweden: Everyday Life Conditions for Reducing Car Dependence. *Sustainability*, 13(18), 10250. <https://doi.org/10.3390/su131810250>

Ett viktigt syfte med att stärka människors närområde är att minska bilismen. Men hur genomför billösa sina resor? Studien undersöker billösa rörlighet, inklusive bilens roll, i förhållande till specifika vardagliga aktiviteter och livssituationer. Underlag är den svenska resvaneundersökningen 2011-2016. Studien knyter an till frågan om hur människor som inte vill eller kan använda bil löser sina rörlighetsbehov i olika kontexter.

Vetenskapliga artiklar, under granskning:

Gil Solá, A., Thulin, E., Vilhelmson, B., & Brundin, L. (kommande). Everyday life in the compact city: Accounting for neighbourhood, individual life projects, and gender.

Artikeln är inskickad till specialnummer om 15-minutersstaden i *Urban, Planning and Transport Research*. Studien beskriver viktiga s.k. livsprojekt – dvs. överordnade mål i livet – knutna till människors närområden. För att förverkliga mål om 15-minuters-städer som kan konkurrera med bilism behöver vi förstå vad närområdet kan tillföra i människors liv. Studien visar att närområdets livsprojekt inte bara fokuserar smidig tillgång till service och handel. De handlar även om önskemål om självständighet, hemmahörande och relationer till grannar, att leva ett miljövänligt liv, samt smidig rekreation och motion i vardagen. Allmänna ytor, och specifikt gångstråk, har en viktig roll i dessa livsprojekt.

Vilhelmson, B., Thulin, E., & Gil Solá, A. (kommande). Active ageing in place: Neighbourhood practices and preferences among third agers in Sweden.

Artikeln är inskickad till tidskrift och är under granskning. Studien visar hur uppfattas som mångfacetterade och dynamiskt föränderliga. Grannskapet möjliggör fysisk aktivitet och samhörighet, hjälper till att planera det dagliga livet och skapa rutiner, underlättar spontana möten med andra människor, och att uppleva natur och grönska. Många äldre, särskilt kvinnor, upplever inte närområdets utbud som begränsande, utan något som gör det möjligt att fortsätta leva ett självständigt liv. Detta genom att affärer, vårdcentraler, bibliotek, kultur och grönområden finns inom gångavstånd.

Populärvetenskapliga antologikapitel, publicerade:

Gil Solá, A., & Levin, L. (2021). Vardagskartor: Kunskapsunderlag med tidsgeografiskt angreppssätt. I: L. Levin, & A. Gil Solá (Red). *Socialt hållbar transportplanering: Inspirationshandbok med exempel från forskning och praktik*. Sidor 107–133. K2. Se: [Socialt hållbar transportplanering \(k2centrum.se\)](https://k2centrum.se)

Populärvetenskapligt antologikapitel som beskriver hur ett områdes betydelse för bland annat boende kan undersökas med stöd i intervjuer och mentala kartor av hur området används i vardagen (så kallade vardagskartor). Kapitlet introducerar metoden, en övning för att pröva på metoden i grupp, samt en introduktion till de tidsgeografiska begrepp som kan användas till stöd för att analysera intervjumaterialet. Metoden kan användas för kunskapsinhämtning under tidiga planeringsskeden (bl.a. som metod för medborgardialog) och underlag för sociala konsekvensbedömningar. Metoden kan även användas i anslutning till det diskussionsunderlag som presenteras nedan (under *Övrigt material*).

Gil Sola, A., Thulin, E., & Vilhelmson, B. (2020). Tillgänglighet på hållbara villkor: Mot en ökad närhet i vardagen. I: M. Henriksson & C. Lindkvist (Red). *Kollektiva resor: Utmaningar för socialt hållbar tillgänglighet*. Sidor: 121-140. Se: [Kollektiva resor. Utmaningar för socialt hållbar tillgänglighet \(arkiv.nu\)](#)

Populärvetenskapligt antologikapitel som diskuterar betydelsen av geografisk och virtuell närhet som viktiga tillgänglighetsstrategier i människors vardag. I kapitlet diskuterar vi hur den hållbara tillgängligheten kan hanteras forskningsmässigt och göras praktiskt användbar i den urbana och regionala planeringen. Här betonas att närhet till aktiviteter som skapar välfärd och gör livet meningsfullt är en viktig förutsättning för en hållbar tillgänglighet på lika villkor.

Gil Sola, A., Vilhelmson, B., Thulin, E., Brundin, & L. (2023). Närhetens roll för människors livsprojekt och jämställda vardagsliv i staden. I: T. Joelsson, M. Henriksson, D. Balkmar (Red). *Rättvist resande? Villkor, utmaningar och visioner för samhällsplaneringen*. Sidor 147-169. Linnefors förlag, Boxholm. Se: [FULLTEXT01.pdf \(diva-portal.org\)](#)

Sammanfattande populärvetenskapligt antologikapitel som huvudsakligen berör de två artiklar som publiceras under 2024. Texten beskriver viktiga livsprojekt knutna till människors närområden. Dessa livsprojekt fokuserar inte bara smidig tillgång till service och handel. De handlar även om önskemål om självständighet, hemmahörande och relationer till grannar, att leva ett miljövänligt liv, samt smidig rekreation och motion i vardagen. Allmänna ytor, och specifikt gångstråk, har en viktig roll i dessa livsprojekt.

Övrigt material:

Projektets resultat sammanfattats i fem budskap riktade i första hand till planering i tidiga skeden. Kopplat till dessa budskap formuleras viktiga frågor för reflektion. Frågorna syftar till att fördjupa insikter om sociala och miljömässiga förutsättningar och utvecklingsbehov på en specifik plats. Diskussionsfrågorna kan användas som stöd för att belysa bland annat de utsatta grupper och sociala värden som ofta tappas eller prioriteras bort när det uppstår målkonflikter i långa och komplexa planeringsprocesser. Material finns uppladdat på en projektsida tillsammans med en introduktion till hur materialet kan användas (t.ex. i workshop, både i sin helhet, eller anpassat efter den berörda organisationens rådighet eller projektets ramar). Målgrupp är i första hand planerare på kommunal nivå som arbetar i tidiga planeringsskeden. På projektsidan introduceras och länkas även projektets olika publikationer. Se: [En nära och jämställd stad | Institutionen för ekonomi och samhälle, Göteborgs universitet \(gu.se\)](#).

Referenser

Drozdewski, D., & Webster, N. A. (2021). (Re)visiting the neighbourhood. *Geography Compass*, 15(12), e12597.

Haugen, K., Holm, E., Strömngren, M., Vilhelmson, B., & Westin, K. (2012). Proximity, accessibility, and choice: A matter of taste or condition? *Papers in Regional Science*, 91(1), 65–84.

Hägerstrand, T. (2009). *Tillvaroväven*. Formas.

Moreno, C., Allam, Z., Chabaud, D., Gall, C., & Pratlong, F. (2021). Introducing the “15-Minute City”: Sustainability, resilience and place identity in future post-pandemic cities. *Smart Cities*, 4(1), 93–111.

Bilagor

- Administrativ bilaga till Slutrapport.

Vetenskapliga artiklar, under granskning (publiceras INTE i Energi-myndighetens projektdata-bas eller görs tillgänglig externt på annat sätt):

- Gil Solá, A., Thulin, E., Vilhelmson, B., & Brundin, L. (kommande). Everyday life in the compact city: Accounting for neighbourhood, individual life projects, and gender.

[pdf-fil: KÄNSLIG INFORMATION - Individual life projects]

- Vilhelmson, B., Thulin, E., & Gil Solá, A. (kommande). Active ageing in place: Neighbourhood practices and preferences among third agers in Sweden.

[pdf-fil: KÄNSLIG INFORMATION - Active aging in place]

Övrigt material:

- Diskussionsmaterial som syftar till att fördjupa insikter om sociala och miljömässiga förutsättningar och utvecklingsbehov på en specifik plats. Målgrupp är i första hand planerare på kommunal nivå som arbetar i tidiga planeringskedan. Materialet finns uppladdat på projektsidan [En nära och jämställd stad | Institutionen för ekonomi och samhälle, Göteborgs universitet \(gu.se\)](#). Av tekniska skäl finns materialet på projektsidan uppladdat i pdf men det bifogas här i ppt för bättre användarupplevelse.

[ppt-fil: Nära och jämställd stad_workshop_240116].